

UČEBNÉ OSNOVY

Vzdelávacia oblasť	Človek a hodnoty
Názov predmetu	ETICKÁ VÝCHOVA
Časový rozsah výučby podľa i-ŠVP + i-ŠkVP	1 + 0 hod týždenne, ročne spolu 33 hod.
Ročník	tretí
Škola (názov, adresa)	Základná škola Školská 840 930 37 Lehnice
Stupeň vzdelania	ISCED 1
Názov ŠkVP	Inovovaný ŠkVP pre primárne vzdelávanie ISCED1 na ZŠ Lehnice
Dĺžka štúdia	4 roky
Forma štúdia	Denná
Vyučovací jazyk	slovenský jazyk

Učebné osnovy sú totožné so vzdelávacím štandardom i-ŠVP pre príslušný predmet.

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Poslaním povinnej voliteľného predmetu etická výchova je vychovávať osobnosť s vlastnou identitou a hodnotovou orientáciou, v ktorej úcta k človeku a k prírode, spolupráca, prosociálnosť a národné hodnoty zaujímajú významné miesto. Pri plnení tohto cieľa sa neuspokojuje iba s poskytovaním informácií o morálnych zásadách, ale zážitkovým učením účinne podporuje pochopenie a interiorizáciu (zvnútornenie) mravných noriem a napomáha osvojeniu správania sa, ktoré je s nimi v súlade. Pripravuje mladých ľudí pre život v tom zmysle, aby raz ako dospelí prispeli k vytváraniu harmonických a stabilných vzťahov v rodine, na pracovisku, medzi spoločenskými skupinami, v národe a medzi národmi. Etická výchova sa prvom rade zameriava na výchovu k prosociálnosti, ktorá sa odráža v morálnych postojoch a v regulácii správania žiakov. Pre etickú výchovu je primárny rozvoj etických postojov a prosociálneho správania. Jej súčasťou je aj rozvoj sociálnych zručností /otvorená komunikácia, empatia, pozitívne hodnotenie iných.../ ako aj podpora mentálnej hygieny, podieľa sa na primárnej prevencii porúch správania a učenia.

CIELE PREDMETU

Cieľom etickej výchovy je vychovať osobnosť, ktorá:

- má svoju vlastnú identitu, je sama sebou a pritom táto identita zahŕňa v sebe aj prosociálnosť,
- má pozitívny vzťah k životu a ľuďom spojený so zdravou kritickosťou,
- jej správanie je určované osobným presvedčením a interiorizovanými etickými normami, vyplývajúcimi z univerzálnej solidarity a spravodlivosti, a preto je do istej miery nezávislá od tlaku spoločnosti,
- má zrelý morálny úsudok opierajúci sa o zovšeobecnené zásady, preto je schopná správne reagovať aj v neočakávaných a zložitých situáciách,
- charakterizuje ju spojenie správneho myslenia a správneho konania,

- koná v súlade so svojimi zásadami, ale aj s citovou zaangažovanosťou - súlad medzi emóciami a chcením – nekoná len z povinnosti a bez nadšenia s pocitom sebaľútsosti,
- prijíma iných v ich rozdielnosti, akceptuje ich názory a je ochotná na prijateľný kompromis, ktorý ale nie je v rozpore so všeľudskými hodnotami, - je ochotná a schopná spolupracovať a iniciovať spoluprácu.

PREDMETOVÉ SPÔSOBILOSTI VYCHÁDZAJÚCE Z KLÚČOVÝCH SPÔSOBILOSTÍ

Dosahovanie týchto cieľov ráta s aktiváciou a rozvojom nonkognitívnych funkcií osobnosti, ktoré uvádza profesor M. Zelina v systéme KEMSAK:

K – kognitivizácia, ktorej cieľom je naučiť človeka poznávať, myslieť, riešiť problémy,

E – emocionalizácia, cieľom je naučiť človeka cítiť a rozvíjať jeho kompetencie pre cítenie, prežívanie, rozvíjať jeho city,

M – motivácia, cieľom je rozvinúť záujmy, potreby, túžby, chcenia osobnosti, jej aktivity,

S – socializácia, jej cieľom je naučiť človeka žiť s druhými ľuďmi, naučiť ich komunikovať, tvoriť progresívne medziľudské vzťahy,

A – axiologizácia, ktorej cieľom je rozvíjať progresívnu hodnotovú orientáciu osobnosti, učiť hodnotiť,

K – kreativizácia, cieľom tejto funkcie je rozvíjať v osobnosti tvorivý štýl života.

TÉMY, PROSTREDNÍCTVOM KTORÝCH SÚ ROZVÍJANÉ KOMPETENCIE, OBSAH, PRIEREZOVÉ TÉMY A PREPOJENIE S INÝMI PREDMETMI.

Dotácia: 1 hodina/týždeň

Výchovný cieľ: Napomáhať zvnútorňovaniu prosociálnych hodnôt a postojov. Učiť sa efektívne komunikovať s rovesníkmi. Nadobúdať sociálne zručnosti – asertivitu, empatiu.

1. Postoje a zručnosti v medziľudských vzťahoch:

- dodržiavanie dohodnutých pravidiel správania,
- kvalita otvorenej komunikácie - pravdivosť, objektívnosť, prijímanie pravdy o sebe aj o iných,
- asertívne správanie ako súčasť efektívnej komunikácie, nácvik bezpečného správania sa v rizikových situáciách (odmietnutie zla, postavenie sa proti šikanovaniu, vedieť povedať nie na negatívne ponuky).

2. Vcítanie sa do prežívania iných – empatia:

- hľadanie dôvodov na radosť a smútok u seba a u iných,
- pochopenie situácie iných ľudí prostredníctvom vlastných zážitkov (u spolužiakov, a členov rodiny...),
- odovzdávanie radosti a zmierňovanie smútku najbližších,
- záujem o zdravotne postihnutých, starých a chorých ľudí.

3. Riešenie konfliktov - výchova k zmierlivosti:

- právo na omyl a možnosť nápravy,
- význam odpúšťania v medziľudských vzťahoch,
- rozvíjanie sebaovládania a jeho upevňovanie

- prehlbovanie vzájomnosti i sebaúcty,
- súťaživosť a kooperácia.

4. Pomoc, darovanie, delenie sa:

- vnímanie a prežívanie prosociálnosti (základy starostlivosti o prírodu, ochrana zvierat),
- zámerné robenie dobra iným, rozdiel medzi psychickou a materiálnou pomocou,
- podelenie sa a darovanie v rámci rodiny a žiackeho kolektívu,
- príprava žiakov na možné neprijatie dobra inými.

5. Naša škola:

- poznávanie kvalít a predností školy (Čo by som porozprával o našej škole priateľovi zo zahraničia?),
- rozvíjanie povedomia a príslušnosti k svojej škole
- osobnosti, prostredie, atmosféra, učebné predmety (Čo sa mi na našej škole najviac páči?),
- účasť žiakov na živote a úspechoch školy (Podieľam sa na vytváraní dobrej atmosféry na našej škole? Ktoré problémy na našej škole ma znepokojujú? Čo môžem urobiť ja pre vylepšenie života na našej škole?).

Kompetencie

Žiaci:

- osvoja si základné postoje, ktoré podmieňujú kultivované medziľudské vzťahy,
- nadobudnú spôsobilosť na pochopenie a rešpektovanie najvyššej hodnoty, ktorou je život človeka a všetko, čo vedie k jeho rozvoju,
- získajú spôsobilosti, ktorými posilnia sebaúctu a hodnotenie iných,
- získajú spôsobilosti pri vyjadrovaní svojich citov a nadobudnú úctu k citovému životu iných,
- naučia sa aktívne participovať na živote spoločnosti (triedy, školy, regiónu),
- osvoja si prvky prosociálneho správania v rodine, v žiackom kolektíve,
- nadobudnú spôsobilosť na pochopenie hodnoty priateľstva, vzájomnosti a rodiny,
- rozvíjajú svoj postoj k postihnutým, chorým a starým ľuďom.

Predmetové kompetencie a ich väzba vzdelávania predmetu etická výchova na jednotlivé vzdelávacie oblasti

Vzdelávacia oblasť	Téma	Osvojenie kompetencie / Žiak vie
Človek a spoločnosť	1, 5	- spoznáva zásady dobrých medziľudských vzťahov - rieši problémy
	2	- vyjadruje úctu k iným
	3	- objavuje rozdiel medzi sebou (vlastné hodnoty a ostatným svetom)
	4	- spoznáva pozitívne vlastnosti svojich najbližších v rodine, triede, škole sa v rovesníckych vzťahoch
	5	- uvedomuje si hodnoty jednotlivca i pre spoločnosť

Jazyk a komunikácia	1-5	- optimálne komunikuje, rozširuje si slovnú zásobu - aktívne počúva
Príroda a spoločnosť	1-5	- reflektuje prírodu (zem, voda, rastliny) ako priestor pre morálne konanie - chápe fungovanie prírody ako súhrn na seba nadväzujúcich súvislostí
Umenie a kultúra	1-5	- objavuje vlastné danosti–talent - rozvíja tvorivosť a iniciatívu (šport, umelecké aktivity, sociálnu činnosť, školské aktivity činnosť na ochranu prírody...)
Dopravná výchova		- osvojuje si sociálne zručnosti a návyky potrebné v sociálnych kontaktoch s inými ľuďmi
Environmentálna výchova		- naučí sa vnímať vzťahy medzi človekom a jeho životným prostredím vo svojom okolí, aktívne sa zapája do ochrany životného prostredia
Osobnostný a sociálny rozvoj		- naučí sa uplatňovať svoje práva, rešpektovať názory, potreby a práva ostatných, primerane reagovať na vzniknuté situácie
Ochrana života a zdravia		- naučí sa k sebaovládaniu a znášaniu námahy pri prekonávaní prekážok, pomáhať chorým a zdravotne postihnutým
Mediálna výchova		- osvojuje si mediálne kompetencie
Multikultúrna výchova		- chápe iné kultúry, rozdiely na základe náboženstva, rasovej príslušnosti - rozvíja medziľudskú toleranciu
Tvorba projektov a prezentačné zručnosti		- používa informácie a pracuje s nimi - spolupracuje v skupine - vytvára nejaký produkt

Kompetencie – spôsobilosti podľa jednotlivých tém a druhov kompetencií

Téma	Kompetencie					
	Komunikačné	Občianske	Kultúrne	Sociálne a interpersonálne	Existenciálne	K učeniu
Postoje a zručnosti medziľudských vzťahov	- optimálne komunikovať (vhodná forma aj obsah) - aktívne a so záujmom počúvať	- zaujíma sa o verejné veci - odhaduje dôsledky vlastného správania a konania	-rozpráva a správa sa kultúrne - vníma kultúrne tradície svojho jazyka a reči	-vytvára väzby s inými ľuďmi - chápe význam komunikácie pre dobré spolužitie v spoločenstve - uvedomuje si potrebu vzájomnej spolupráce	- objavuje hranice dobra a zla	Využíva poznatky v reálnom živote
Včítanie sa do prežívania iných – empatia	- rozumie významu neverbálnej komunikácie -vzájomná úcta pri komunikácii - aktívne počúva	-vie precítiť, čo je to úcta k ľuďom -vie aké má prvky úcta k starším, chorým - využíva svoje možnosti	-pozná pravidlá a normy - rešpektuje individuálny vkus	- prispôsobuje svoje správanie - efektívne využíva skupinovú prácu -dôveruje a je empatický - aktívne poznáva a ochraňuje prírodu	- vie si zväžiť požiadavky a dôsledky - pri riešení hodnotí jeho efektívnosť	-používa predstavivosť

Riešenie konfliktov - výchova k zmiernosti	- má aktívnu slovnú zásobu - kladie otázky - nepodlieha emóciám - objektívne popisuje danú situáciu - vie hodnotiť druhých a prehodnocovať negatívne skutočnosti	- uvedomovať si vlastné hodnoty (rozdiel medzi mnou a ostatným svetom) - je tolerantný, ústretový ale aj kritický k iným	- chápe dôležitosť kultúrneho vyjadrovania - všíma si kultúrne prejavy iných národov - pozná pravidlá a je tolerantný - správa sa kultúrovane, primerane	- vie rozoznať problém alebo konflikt - ma snahu riešiť problém - vie primerane vyjadriť svoj názor - je schopný spolupracovať na spoločnej úlohe - reflektuje prírodu	-- vie si zväžiť požiadavky a dôsledky - pri riešení hodnotí jeho efektívnosť	- kriticky pristupuje k zdrojom informácií
Pomoc, darovanie, delenie sa	- vie sa verbálne vyjadrovať - vníma obsah hovoreného - vciťuje sa do obsahu hovoreného	- rozhoduje sa asertívne - má pozitívny vzťah k iným	- prejavuje sa v oblasti intelektu - rešpektuje kultúrne tradície	- prispôsobuje svoje správanie - oceňuje schopnosti druhých - efektívne využíva skupinovú prácu	-- vníma potrebu dávania a prijímania pozitívne postoje	Objavuje radosť z dobre vykonanej práce
Naša škola	- volí primeraný spôsob komunikácie - snaží sa o faktické popísanie situácie - navrhuje možné riešenia	- zapája sa do občianskeho života v okolí	- vníma kultúrnu tradíciu - vníma symboly, architektúru	- pozná úlohu rodiny a úlohu jednotlivých členov rodiny	- vníma potrebu dávania a prijímania	motivuje sa pre ďalšie učenie

METÓDY A FORMY PRÁCE – STRATÉGIE VYUČOVANIA.

Do procesualnej stránky etickej výchovy patrí výchovný štýl. Je to vzťah učiteľa k žiakom, ktorý je charakterizovaný nasledujúcimi zásadami: -

- vytvoríme z triedy výchovné spoločenstvo,
- prijímame dieťa také, aké je a prejavujeme mu priateľské city,
- pripisujeme deťom pozitívne vlastnosti, najmä prosociálnosť (vyjadrujeme pozitívne očakávania),
- formulujeme jasné a splniteľné pravidlá,
- nabádajme, je to osvedčený výchovný prostriedok,
- na negatívne javy reagujeme pokojným poukázaním na ich dôsledky (induktívna disciplína),
- odmeny a tresty používame opatrne,
- do výchovného procesu zapojme aj rodičov, - budíme nositeľmi radosti.

Účinnosť etickej výchovy vo veľkej miere závisí od špecifického vzťahu, ktorým je predovšetkým dobroprajný, partnerský, priateľský, ale náročný a vo svojich požiadavkách dôsledný vzťah k žiakovi.

Dosahovanie cieľov sa realizuje najmä prostredníctvom zážitkových metód, ktoré vytvárajú optimálne podmienky pre budovanie mravného úsudku a zvnútorňovanie ponúkaných hodnôt.

Postup prijatia hodnôt ETV do života žiakov je daný skutočnosťou, že každému rozhodnutiu človeka predchádza poznanie (reflexia) a každé poznanie sa začína zmyslovým vnímaním. V ETV je odporúčaná schéma vyjadrená v pojmoch: - senzibilizácia - scitlivenie (emocionálne i kognitívne) na problém, na tému, na hodnotu,

- nácvik v podmienkach triedy,
- reálna skúsenosť - transfer (v rodine, na ulici, medzi kamarátmi...).

Základom výchovno-vzdelávacieho procesu etickej výchovy je zážitkové učenie, ktoré učiteľ v jeho technikách, cvičeniach a aktivitách prispôsobuje veku žiakov a situácii v žiackom kolektíve. Aktivity pomáhajú precítiť etické hodnoty, uľahčujú porozumieť normám, ktoré súvisia s očakávaným správaním, umožňujú nácvik zodpovedajúceho správania a prenos získaných skúseností do správania sa v reálnom svete. Žiaci počas hodín ETV sedia v kruhu, aby si videli navzájom do tváre, aby sa vzájomne poznávali. Je to východisková pozícia, ktorá nie je cieľom, ale prostriedkom. Samozrejme, je možné aj iné usporiadanie priestoru v závislosti od metódy, ktorú učiteľ na danú aktivitu zvolil. Vyučovaciu hodinu najmä na prvom stupni treba členiť tak, aby sa rešpektovali zvláštnosti tohto vývinového obdobia (napr. sedenie v kruhu treba striedať s pohybovými cvičeniami na uvoľnenie i aktivizáciu dieťaťa). Treba mať pripravených viac aktivít k danej téme. Prostriedkom, ktorý učiteľ často využíva, je čítanie rozprávok, príbehov. Vhodné obrázky, audio i videonahrávky, CD môžu poslúžiť ako motivačný materiál. Deti v mladšom školskom veku radi kreslia a robia pohybové aktivity. Toto všetko sa dá zapojiť do vytvárania situácií, v ktorých sa uplatňujú formy zážitkového učenia.

Učiteľ je na hodine facilitátor, moderátor aktivít. Jasne vysvetľuje inštrukciu. Svojou autoritou napomáha zdarnému priebehu aktivity (z času na čas zasiahne, aby veci usmernil či objasnil). Po každej aktivite učiteľ vedie žiakov k reflexii - uvažovaniu a komunikovaniu poznanej skutočnosti s odkazom na prepojenie so životom. Domáce úlohy (transfer) sa netýkajú písomného vypracovania, ale konkrétnych jednoduchých cvičení či predsavzatí orientovaných na požadované správanie. Dôležitou súčasťou každej hodiny je podelenie sa s niekým so získanou skúsenosťou v bežnom živote.

STRATÉGIA VYUČOVANIA

Pri vyučovaní sa budú využívať nasledovné metódy a formy vyučovania: Brainstorming, výklad, kladenie otázok, dialóg, dramatizácia, situačná hra, prezentácie a riešenie problému. **Formy:**

Frontálna, skupinová, tímová a vo dvojiciach.

VZDELÁVACÍ ŠTANDARD

Postoje a spôsobilosti v medziľudských vzťahoch

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 3.ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ vie vyhodnotiť pravdivé informácie o sebe ✓ preveriť informácie o iných, 	<p>pravda v živote ľudí otvorená komunikácia, pravdivosť a objektívnosť</p>

<ul style="list-style-type: none"> ✓ rozpoznať rizikové situácie a negatívne ponuky, ✓ zahrať formou scény situácie s negatívnymi ponukami, 	zdroje informácií pravda o sebe a jej prijatie, pravda o iných rizikové situácie v živote detí odmietnutie zla a negatívnych ponúk
---	---

Vcítanie sa do prežívania iných, empatia

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<ul style="list-style-type: none"> ✓ uviesť príklady na situácie, v ktorých prejavuje súcit a pochopenie, ✓ poukázať na dôležitosť radosti vo svojom okolí, ✓ prejaviť spoluúčasť a pochopenie v problémových situáciách iných, 	empatia radosť a smútok v živote ľudí súcit a spoluúčasť so slabšími, chorými, sociálne znevýhodnenými ľuďmi vcítanie sa do situácie spolužiakov

Riešenie konfliktov-výchova k zmierlivosti

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<ul style="list-style-type: none"> ✓ uznať právo človeka na omyl, ✓ rozlíšiť omyl od zákernosti, ✓ diskutovať o možnostiach nápravy omylu, ✓ porozumieť významu odpúšťania a komunikácie v konfliktných situáciách ✓ formulovať rôzne typy žiadosti o prepáčenie 	právo na omyl omyl a zákernosť odpúšťanie v medziľudských vzťahoch sebaovládanie v konfliktných situáciách upevňovanie vzájomnosti súťaživosť a kooperácia

Pomoc, darovanie, delenie sa

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<ul style="list-style-type: none"> ✓ vysvetliť rozdiel medzi materiálnou a nemateriálnou pomocou, ✓ uviesť príklady pomoci v rámci triedy a rodiny, ✓ pomáhať si navzájom, 	vnímanie a prežívanie prosociálnosti materiálna a nemateriálna pomoc city v rodine, medzi rovesníkmi podelenie sa a darovanie v rámci žiackeho kolektívu odmietnutie dobra inými

Naša škola

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<ul style="list-style-type: none"> ✓ vymenovať pozitívne stránky svojej školy, ✓ uviesť príklad problémov, ktoré sa v škole vyskytujú, ✓ navrhnúť svoj príspevok k dobrej atmosfére v škole, 	naša škola príslušnosť k našej škole účasť žiakov na úspechoch a problémoch školy

UČEBNÉ ZDROJE

Pracovné listy Etická výchova pre 3. ročník ZŠ

Internet, denná tlač Metodické príručky

Etická výchova nepoužíva učebnicu. Podnety na činnosť nachádza učiteľ v metodických príručkách a v iných materiáloch, ako aj v obsahu vyučovacích predmetov prvého stupňa. Aktualizuje ich podľa podmienok skupiny, cieľov a obsahu etickej výchovy.

HODNOTENIE PREDMETU

Na hodine etickej výchovy žiakov hodnotíme známkou. Je vhodné jednotlivcov slovne oceniť počas hodiny a skupinu žiakov priebežne i na konci hodiny. Žiaci by mali tiež mať priestor na vyjadrenie, ako sa cítili, ako sa im hodina páčila, v čom by privítali zmenu.

Kritéria a stratégie hodnotenia: Metodický pokyn MŠ SR č. 22/2011 na hodnotenie žiakov základnej školy s platnosťou od 1.5.2011.